

Og efter hvilken Regel skulde han saa have den? Jeg antager, at det Gode, som Fæstefamilierne nyde ifølge de bestaaende Forhold, ikke kan bestemmes ved nogen Lov, og, dersom man altsaa vil, at Fæstegodssets Overdragelse skal ordnes ved en almindelig Lov, som man jo vil, saa kan man ikke optage Noget i den Henseende. Man maa da overlade det til, hvad der kan være at vente for denne Familie efter de bestaaende Forhold og efter den Tænkemaade, som findes almindeligt udbredt. En høitæret Lands-tingsmand har vistnok ogsaa Ret i, at det vilde være en aldeles tom og intetsigende Bestemmelse, at give Fæsterens Børn efter hans Død Fortrin til at kjøbe; thi Godseieren var jo dog berettiget til at fæste til en Anden, og kunde da siden overlade Eiendommen til denne. Dette er Noget, som viser, at saameget Værd ogsaa denne Afgang har for Fæsterens Børn under de nærværende Forhold, under den sociale Ordning, som hidtil har udviklet sig, saa er det Noget, som ikke kan fastholdes ved den attraaede Lov. Jeg kan altsaa forsaavidt ikke Andet end være enig med Justitsministeren.

Solberg: Jeg troer, at, naar man taler om disse Sager, bør man ikke alene tage Hensyn til Majoratsbesidderne eller alene til Bønderne, men ogsaa til Staten, og at Staten, idet den udsender en Lov, bør tage Hensyn til, hvad der er i Statens egen Interessee. Jeg har allerede sagt, at det er vist, at der er Lehnbesiddere her i Landet, som sælge fæstledige Gaarde ved Auction, og jeg har yttret, at det, som nu skeer sjeldnere — det vil jeg indrømme — kunde skee meget oftere; men det er vitterligt, at der er Lehnbesiddere her i Landet, som ogsaa eie Lehn i andre Lande, og som forlade vort Fædreland, efter at have faaet Tilladelse til at sælge Bøndergodset, og drage bort med Familie til et andet Land, hvor de bosætte sig. Her ere næsten alle Baand løsrævne, som knytte Majoratsbesidderen til Bønderne, og jeg er derfor meget bange for, at det vilde kunne skee, at en saadan Lehnbesidder — jeg siger ikke, at det er skeet; thi det er ikke skeet endnu; men jeg siger, det kan let skee, at en saadan Lehnbesidder alene vilde tage Hensyn til, hvad der er hans egen Fordeel, og da kunne vi have det ubehagelige Syn, at

alle Gaardene paa et saadant Majorat bleve solgte ved offentlig Auction. Jeg troer, at noget Saadant vilde være enhver brav Regjering yderst ubehageligt, da det er Noget, der strider saa aldeles imod den almindelige Bevidsthed, at ikke alene Folket og Bøndestanden vilde forarge sig derover, men vist ogsaa de mange brave Majoratsbesiddere, der findes her i Landet, og af hvilke saare Mange med en særdeles Iver og utrættelig Nidkjærhed sørge for Bøndestanden. Jeg troer, at disse vilde blive allermeest bedrøvede, hvis de fik et saadant Stueespil at see som det, at Bøndergaardene ikke solgtes uden ved Auction, og det kan saare let skee. Jeg maa ogsaa gjøre opmærksom paa, at denne Sag stiller sig noget anderledes, idet det ikke kan negtes, at der fra Hs. Majestæt Kongens Regjering er givet Udftgt til, at der skulde komme en Evangslov, og jeg skal gjøre opmærksom paa, at § 6 i den, saavidt jeg veed, første Bevilling, som udstedtes til Salg af Lehnsgods, lyder saaledes: „Det er en Selvsølge, at, hvis en almindelig Lov for hele Riget om Fæstegodssets Overgang til Selveiendom maatte udkomme, er Stamhuset Engelstoste ikke paa Grund af nærværende allerhøieste Bevilling undtaget fra en sliq Lovs Forfkrift“. Idet nu en saadan Paragraph slutter den, saavidt jeg veed, første Bevilling eller i alt Fald en Bevilling, som er bleven udstedt i Aaret 1849, til Majoratsbesidderne, saa er det ganske aabenbart, at Hs. Majestæts Regjering dengang forudsatte, at en saadan Evangslov ikke kunde lade længe vente paa sig, og at altsaa den store Befolkning, som boer paa Landet, har imødeset en saadan Forholdsregel fra Regjeringens Side. Den nuværende Regjering føler sig ikke forpligtet til at fremlægge en saadan Lov; men jeg troer dog virkelig, at den samme Bøndestand, som nu med Rette, det tilføjer jeg, har ventet paa en saadan Lov, nu ogsaa med Tillid henvender sig til den nuværende Regjering om Beskyttelse for det, som i en lang Arrække dog har været en moralsk Ret, om det end ikke er en juridisk Ret. Jeg maa indrømme, at jeg har begaaet en Feil, idet jeg i mit første Foredrag har sagt „Fæstetvang“ istedetfor „fideicommissariske Baand“.

• **Ordføreren:** Naagtet jeg har troet at